
Noget om Dvægbenyttelsen i Forhold til Fodringen.

(Af Møgliner Annalen; ved J. C. Drewsen)

Der kan neppe gives nogen almindelig gældende Regel angaaende hvilken af Landøeconomiens tvende Hovedgrene, Sædavl eller Dvægavl, er fordeelagtigst. Tid- og Sted-Forhold, saavel som hvad Dvægslags eller Race der holdes, afgjøre i denne Henseende. Imidlertid er det vist, at i Kulsbrug, der ligge langt fra Torve, og som derfor ere belæste med en alt for byrdefuld Transport, kan Fordelen af Dvæget ofte være større, end den, som ved den virksomste Sædavl kan tilveiebringes. Der gives Egne, hvor al den avlede Sæd opfodres til Fedevæg, der i sin Riids- og Fedtmasse henbringer Landmandens Sædprodukt til hvilket Torv han anseer fordeelagtigst. Skulde dette ikke undertiden fortiene Efterligning hos os? Jeg tænker herved paa visse jydskke Egne, hvor Landmanden maae kjøre 6 eller flere Mile, og, under nærværende Omstændigheder, ofte sælge 4de Bindes 2det Hefte.

ge Sæden, naar Transportomkostningerne frabrages, for en uforholdsmæssig lav Priis.

Men om end Rigtigheden af denne Formening erkiendes, saa berøver dog et heldigt Udfald fornemmelig derpaa, at Dvægfeedningen m m. paa rette Maade iværksættes, og jeg troer derfor at turde gjøre Regning paa, at efterstaaende, af Hr. Prof. Korte, til Møgliner Annalen, fra en Ben meddelte Efterretning om dennes Fremgangsmaade, vil vinde Læsernes Bifald, og maaskee hos Nogle vække Ideer, der uden den mueligen ikke vare opstaaede.

Forfatteren af Efterstaaende har i Forpagtning en saakaldet Sveisgergaard, som ligger indenfor Murene af en sydtysk Bye med 20,000 Indvaanere. Til Gaarden er ingen Eng, men dens Jordsmon er Bygjord af første Klasse og Arealet henved 60 Tdr. Land stort. Herom er det han ublader sig saaledes:

Ved fleeraarig Erfaring og ved at agte paa mit eget og mine Venners Udsbrug, er jeg nu fuldkommen overbevist om, at i de Udsbrug, der ere beregnede paa Dvægbenyttelse, bliver den rene Fordeel saa meget større, som man rigeligere og kraftigere fodrer Dvæget, naturligviis i Forhold til dets Art.

Kun ved det overordentlig rige og nærende Foder, jeg giver mit Dvæg, er det mig mueligt, ei blot at kunne bestaae ved et saa lidet Udsbrug,

men endog at kunne erlægge den høie Afgift af 22 Rdlr. Courant pr. Td. Land, og desuden at besfride et aarligt Udlæg af flere tusinde Gylben til Mast, Drank, Oliemeel, Klid, Grovmeel, Kløverhøe, Strøelse, og dog, nu i 18 Aar, at leve ret godt. De herværende Slagtere ere nu saa indtagne for min Fodringsmaade, at de, til en Kiødpriis af 8 til 10 Sk. Pundet, give mig 32 Sk. daglig for hvert Kvægshoved jeg tager paa Foder for dem, og, vel at mærke, ikke paa nogle faa Dage, men ofte paa 6, 8, 10 og flere Uger. Af denne Foderløn, i Forening med ovenansførte Kiødpriis, er det tydeligt, at Slagterne ved Erfaring ere overbeviste om, at Kvæget paa min Stald faaer daglig en forøget Vægt af 3 til 4 Pnd. Kiød eller Kiødsurrogat *); thi var dette ikke Tilfældet, saa vilde Slagterne, der godt forstaae at beregne deres Fordeel, neppe villigen tilstaae mig denne Betaling. Derfor giver jeg efter et Mideldetal til hvert Kvægshoved 40 til 50 Pund Høe, eller detses Surrogat, i Mast, Drank, Oliemeel, Kartofler, Klid, Grovmeel og Vikkestraae. Runselbederne sælger jeg, til 1 Rdlr. Centneret, og kjober istedet derfor andet Foder, som, efter dets indre Værd, er bedre Kiød.

Ved denne Haandtering, som jeg i en Aab af Aar har med Held iværksat, har jeg ogsaa er-

*) Forfatteren forstaaer ved Kiødsurrogat Talg, Hub, Mælk, Uld, o. s. v. Han regner 10 Pund Kiød = 5 Pund Talg = 7½ Pund Hub = 4 Pund Smør = 80 Pund Mælk - 2 Pund Uld.

faret, at Dvæget blot til Livets Ophold maanedlig behøver saa mange Pund Høe eller Høe-Surrogat, som dets Kiødvægt er. Saaledes behøver et Par Oxer, der veier 1000 Pund, blot for at kunne leve, maanedlig 1000 Pund Høe eller Høe-Surrogat, uden derfor at yde andet end Giødningen. Blot ved det, de faae mere, end dette af mig saakaldte Opholdsfoder, forøges Giødningfrembringelsen og forbedres Dyret; derfor falder jeg denne sidste Deel af Foderet: Forbedringsfoder. Sammenholder man denne Erfaring med det, som jeg i Anledning af Foderlønnen har anført om Kiødfrembringelsen i Forhold til Fodret, saa bliver Resultatet deraf, at man, uden at tage fejl, kan gjøre Regning paa en Kiødforsøgelse af 10 Pund, for hvert 100 Pund Kløverhøe eller dets Surrogat, der gives som Forbedringsfoder *).

Til denne Forbedringsfoderets Virkning, maa endnu, lavt anslaaet, føies 200 Pund Giødning, hvis virkelige Værd er liig 17 Pund Rug. Over

- *) Forfatteren synes at slutte saaledes: Naar et Par Oxer, hvis Kiødvægt er 1000 Pund, behøver maanedlig 1000 Pund Opholdsfoder, saa behøve de daglig $\frac{1000}{30,5}$ (Maanednen antagen til 30,5 Dage) eller daglig 32,8 Pund, og altsaa en Ox 16,4 Pund Opholdsfoder. Forfatteren giver efter Densstaaende, daglig en saadan Ox fra 40 til 50 Pund Høe eller dets Surrogat, følgelig 28,6 Pund Forbedringsfoder. Man erholder ved en Kiødpriis af 8 til 10 Sk., altsaa efter Mid-

Ved den bliver det tydeligt, hvor forbeelagtigt det er, at give alt Dvæg i det mindste det dobbelte af Opholdsfoderet, men endog det tre- og firedobbelte til Fedeqvæget. Kun med drægtige Dyr, især Køer og Faar, saavel som med Spring Tyre og Væddere gjør jeg en Undtagelse, da jeg ikke anseer det for godt, at give dem meget mere end Opholdsfodret. Dernæst sees af Tabellen, at Besæmningens Produkt, Mælk, Kiød, Giødning, Ulo, selv Arbeidskraften, blive saameget bedre Kiød, som Dvæget kraftigere fodres. I Almindelighed kan antages, at naar man giver det dobbelte af Opholdsfodret, benytter Legemet $\frac{1}{3}$ deraf til Frembringelser; naar det tredobbelte giver $\frac{2}{3}$; af det firedobbelte $\frac{3}{4}$; af det femdobbelte $\frac{4}{5}$; af det sexdobbelte $\frac{5}{6}$ *).

betal til 9 Sk., 32 Sk. Foberpenge, og man kan altsaa slutte, at de, der betale disse, haabe at erholde daglig for 2 Mk. Kiødtilvært, som var 3,5 Pund, og virkelig maae erholde denne, da de til disse Kiødpriser villigen i en Række af Aar have erlagt denne Betaling. Naar nu ved 28,6 Pund Forbedringsfoder frembringes 3,5 Pund Kiød, saa erholdes af 100 Pund Forbedringsfoder 12,2 Pund Kiød, men vor Forsfatter antager med et rundt Tal 10 Pund.

- *) Jeg giver mine Mælk-køer med Fordeel det dobbelte, ja, næsten det tredobbelte Opholdsfoder. Enhver, hvis Kiødsvægt er fra 350 til 550 Pund, giver jeg daglig 36 til 45 Pund Høe eller dets Surrogat, og jeg kan godt anslaae dette Foders virkelige Værd, i Frembringelser, til 26 a 32 Sk i Cour. Jeg erholder nemlig efter et Midsdeltal daglig i det mindste 8 Potter Mælk a 4 Sk. af hver Koe i 4 til 5 Maanedre, og Køer

Men for at faae Qvæget til at fortære det dobbelte, og mere end det dobbelte Dpholdsfoder uden at foræde sig, maa man ved forskiellige Foderflags stræbe at vedligeholde dets Qdelyst, og især vælge saadanne, der ere mere substantiøse end voluminøse. Tørt Foder giver Qvæget Lyst til at drikke, og Drifken er mere nærende og substantiøs, i Forhold til hvad Oliemeel, Grovmeel, Klid, eller Skraae med Salt deri kommes; vaadt Foder giver derimod Qvæget Lyst til tørt Foder. For store Gaaede, der ligge langt fra Torve eller store Steder, anseer jeg det som meget fordeelig, at lade deres megen Sæd male og kun at tage 20 til 30 Procent af det fineste og bedste Meel til Salg for de Rige i Stæderne, medens 20 til 30 Procent af det ringere Meel bevares til Brug for Folkene, eller til Salg i Omegnen; men derimod at bruge de øvrige 30 til 50 Procent Grovmeel og Klidene til Qvæget.

Saaledes erholde Menneskene den bedste Deel af Kiærnen, tilligemed meget godt og nærende Kiøb, uden Skade for Sædavlens, hvis Produkt ellers, med saa store Omkostninger, maae henlægges til fjerne Torve. En Hovedfordeel ved en

ne blive ikke bestomindre saa fede, at de ofte have 80, 100, ja endog 150 Pund Falsk, saa at jeg, ved at sælge dem, faaer 1 til 2 Gres drikke'or mere end jeg gav for dem, som nybærende Kæer.

Forfatteren.

saadan rundelig, feed og kraftig Foring er, at man med en langt mindre Dvæginventariums, og Bygnings-Capital, ved mindre Røgningsarbeide og med færre Tjenestefolk, kan, i kortere Tid, frembringe, om ikke bedre, dog ligesaa megen og ligesaa god Giødning. og desuden af lige Mængde Foder erholde langt mere Kiød, Talg, Mælk, Uld o. s. v. eller tilvovende Ungqvæg, end ved saakaldet Foderbesparelse, der egentlig burde kaldes Foderforødselse, da derved langt mere Opholdsfoder, blot for Giødningen, opoffres, uden at Dvæget i mindste Maade forbedres eller noget andet Produkt, undtagen Giødningen, derfor erholdes. Hr. Statsraad Thær synes, saavidt jeg kan skjønne af hans Efterretning om hans Volsbrug paa Möglin, ikke, i den Grad som jeg, at være overbevist om Fordelene af Dvægets og Faarenes meget gode og rigelige Fodring. Efter de i hans Egn sædvanlige Smør-, Mælk-, Kiød-, Talg-, og Uld-Priser, synes ved rigelig Fodring, som i det mindste maac være det dobbelte Opholdsfoder, Foderavlen langt at fortiene Fortrin for Sædavlens, især saalænge Halmen i hans Egn kan kjøbes for $2\frac{1}{2}$ Rdlr 1200 Pd. At enhver Bonde ikke strax kan efterligne dette *), indrøm-

*) Og det er netop fordi Thærs Diemed er, kun at gjøre det, som enhver anden virksom Landmand, i et større eller mindre, kan efterligne, at han nægter sig denne og flere andre Fordels.

mer jeg. Men ikke bestemindre er det en almeens-
 gyldig landoeconomisk Regel: "at enhver flog
 "Landmand især bør være betænkt paa 1) at frem-
 "bringe og bringe i Dpfomst, hvad hans Tids
 "færreste Landmænd sætte tilbørlig Priis paa og
 "derfor forsømme, uagtet de med største Fordeel
 "kunde frembringe og sælge det, og 2) at frem-
 "bringe hvad de andre især behøve eller betale dy-
 "rere, end det til eget Brug var værdt; kort,
 "stedse at rette sig efter de særegne Tids- og Lo-
 "calomstændigheder"

Saasnart derimod i dette eller hiint megen
 Concurrence, i Frembringelse eller Salg, finder
 Sted, saa tager jeg fat paa noget Nyt, for hvilket
 jeg, af Mangel paa Concurrence, kan haabe bedre
 Priser; og jeg fortjener herfor saavel Sælgernes
 som Kjøbernes Tak, da jeg skaffer hine Uffætning
 paa de lidet agtede Produkter: Klid, Oliemeel,
 Mass, Drank v. s. v., og forsyner disse med de
 meget søgte Varer: Fedeqvæg, Kaps, Mælk,
 Brændeviin, just naar Priserne staae høiest, da
 mit Udsalg er dertil godt beliggende. Fulgte
 jeg ikke denne Regel, saa kunde jeg ei betale hiin
 høie Afgift, og ikke, som nu, godt ernære min Fa-
 milie paa en saa liden Forpagtning. Paa store
 Godser, som Møglin, og andre saadanne, var
 det rimeligviis fordeelagtigst at avle det meest
 muelige Sommer- og Winterfoder, fornemmelig

til et stort Skæferie af Merinos, da disse bedst betale Foderet, behøve mindre Halm, og ved at foldes, bidrage til, at meget Arbeide og megen Transport, man eller har med Gjødning og Foder, kan spares. — Saavidt vor Forfatter. —

Maa man end indrømme, at det, som denne speculerende Landmand har i 18 Aar med Held iværksat, ei er almindelig gyldigt, da et Kulsbrug af denne Art behøver særegen Beliggenhed, og en forholdsmæssig større, stedse disponibel Capital, saa kan dog ligesaa lidet nægtes, at forestaaende Afhandling indeholder adskillige lærerige Vink, hvoraf enhver Landmand kan drage Fordeel, naar han veed at benytte dem. — Saaledes agtes i Almindelighed ikke nok paa den Omstændighed, at den første, efter Omstændighederne større eller mindre Deel af Foderet — Opholdsfoderet — ikke yder Landmanden andet end Gjødningen, der sielden kan erstatte det, Foderet har kostet, og hvis Masse og indre Værd desuden er liden og ringe, ligesom Foderet. See vi ikke i Almindelighed de Køer, der malke om Vinteren, inden Foraaret at være aldeles asmagrede? og kommer derte ikke deraf, at det Foder, som gives, ei er tilstrækkeligt til at erstatte Begemet den Mælkafsondring, som efter Naturens Orden finder Sted, skjøndt selv derne Afsondring er kun ringe? Vilde ikke, i dette saa almindelige Tilfælde

de, nogle Pund Høe mere om Dagen, rigelig betale sig, i den forsøgede Mælk- og Gødning-Mæsse? Og var det ikke derfor bedre, at holde en mindre, men mere velfodret Besætning — naar ei mere Foder kan frembringes — end almindelig holdes?

Kan end tvivles paa, at Qvægbenyttelsen, naar et meget rigeligt Foder gives, tiltager i det Forhold, som Tabellen antager — skøndt Thær mener, at dette i Almindelighed og med et ei for lidet Antal Qvæg vil finde Sted — saa er det dog ligesaa vist, at den saakaldte Foderbesparelse er, som vor Forfatter anfører, fuldkommen Fodere forødselse.

Jeg vil her give et Exempel paa, hvorledes en allerede meget rundelig Fodring, med sand og betydelig Fordeel endnu kan forsøges. — I denne Vinter (1820 - 1821, hvor Fodringen er saa rundelig, har jeg kunnet give mine 24 til 26 Mælk-Køer i Lundtoste, daglig, i det mindste 2 Ekpr. Kaastrabi. Heraf har jeg havt omtrent 130 Potter Mælk daglig *); men da jeg vilde see, hvorvidt en end rigeligere Fodring vilde betale sig, saa

*) Da jeg hidtil ikke har brugt at sælge mine ubemælkede Køer, saa er der stobse en Deel blandt dem, som ere høisdrægtige og mælle lidet. Jeg regner derfor kun paa circa 1500 Potter Mælk af en Koe om Aaret.

Købte jeg et Partie Mliemeel og lod deraf give daglig 1 Pund til hver Koe. Heraf fulgte en Mælkeforøgelse af 30 Potter, der, under min Localitet, var mig 1 Rd. 54 s. værd, og min Fordeel, foruden Gjøbningens større Værd — da den, efter Mliemeel, hører til den allerkraftigste — var daglig 92 s.
